

GAZETA TRANSILVANIEI

ANULU IV.

Redacțiunea, Administrațiunea și Tipografia:
BRAȘOVU, piața mare, Târgul Inului Nr. 30.
Serviciul refractat nu se primesc.
Manuscrisurile nu se întorc.
Birourile de anunțuri:
Brașov, piața mare, Târgul Inului Nr. 30.
Inserate mai primesc în Viena E. Mosse, Haasenstein & Vogler (Otto Maas), H. Schalek, Alois Herndl, M. Dukas, A. Opatk, J. Donnerberg; în Budapesta: A. V. Goldberger, Eckstein Bernat; în Frankfurt: G. L. Doube; în Hamburg: A. Steiner.
Prețul inserțiilor: o serie garmond pe o coloană 6 cr. și 80 cr. timbru pentru o publicare. Publicări mai dese după tarifa și învoială.
Reclame pe pagina a III-a o seră 10 cr. v. a. sau 80 bani.

„Gazeta“ este în fiș-care di.
Abonamente pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 12 fl., pe șase luni 6 fl., pe trei luni 3 fl.
N-rii de Duminică 2 fl. pe an.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 40 franci, pe șase luni 20 fr., pe trei luni 10 fr.
N-rii de Duminică 8 franci.
Se primumără la toate oficiile poștale din țară și din afară și la dd. colectorii.
Abonamentul pentru Brașov:
a administrațiune, piața mare, Târgul Inului Nr. 30 etagiu I: pe un an 10 fl., pe șase luni 5 fl., pe trei luni 2 fl. 50 cr. Cu dusul în casă: Pe un an 12 fl., pe 6 luni 6 fl., pe trei luni 3 fl. Unu esemplar 5 cr. v. a. sau 15 bani. Atâtu abonamentele cât și inserțiunile sunt a se plăti înainte.

Nr. 246.

Brașov, Sâmbătă, 7 (19) Noemvre

1892.

Regele Carol I la Viena.

Brașov, 6 Noemvre v.

Intre visitele princiare la curtea din Viena, cari au atras atențiunea lumii politice și diplomatice europene, pentru noi Români este fără îndoială de cea mai mare însemnată visita Regelui Carol I și a moștenitorului României Ferdinand.

Noi tot-deuna am nutrită viua dorință de a vedea monarchia noastră în cele mai bune și amicabile raporturi cu statul român vecin. Dér ori de câte ori ne-am întâlnit aceste raporturi în mintea noastră, am ajuns la rezultatul, că ele nu se pot susține, că o adevărată legătură de amicitie nu poate exista între monarchia habsburgică și regatul României, fără ca ea să se întemeieze pe sinceritate și pe o înțelptă cumpănire și respectare a intereselor reciproce.

Sinceritatea raporturilor dintre Austro-Ungaria și România pretinde înainte de toate, ca direcțiunea politică a monarchiei noastre să nu fiă prejudicioasă pacificei dezvoltări a populațiunii regatului român. Și în privința aceasta credem, n'ajunge ca din partea oficiului nostru de externe și a presei inspirate de el să se accentueze mereu, că Austro-Ungaria stăruie în favorul libertății și a independenței popoarelor balcanice, ci este neapărat de lipsă ca acest principiu liberal al politice sale esteriore, să fiă recunoscut și confirmat și prin politica sa interioară; căci decă popoarele balcanice au lipsă de libertate și de independență, urmază natural, ca aceste să nu li-se deneghe nici popoarelor din monarchia habsburgică.

E clar că monarchia noastră

nu poate să deneghe popoarelor sale, ceea ce susține și pretinde pentru popoarele vecine din Orient. Și decă totuși se întemăplă acesta, cu deosebire față de cea parte din ele, care se află sub regimul unguresc, atunci trebuie să se nască suspțiunea, că factorii conducători ai monarchiei dualiste nu urmăresc scopuri sincere liberale nici în afară de imperiu.

Acosta e natural, precum natural este, că tocmai nedumeririle Românilor din regat să fiă mai grave, când vedem și trebuie să se convingă dintr-unu mod că trei milioane de conaționali de ai lor, cari trăiesc sub sceptrul habsburgic, în cea mai imediată vecinătate a lor, sunt aji prizoni în limba și în naționalitatea lor, într-unu mod ne mai pomenit în vechiul de față.

Frații noștri din România independentă trebuie să fiă cu atât mai îngrijați și neliniștiți, vedându tractarea ce o întâmpină Români din monarchia, cu cât în prigonirile îndreptate contra acestora ca element românesc, cu scop de a-l stinge și nimic prin desnaționalizare, ei trebuie să vedă și unu pericol mare pentru propria lor dezvoltare națională.

Cum s'ar pute ei dér încrede în sinceritatea intențiunilor politice ale marelui imperiu vecin, pe câtă vreme pe teritoriul acestuia, dealungul graniței României, se susține acea stare de lucruri amenințătoare față cu libera dezvoltare a elementului românesc?

Cu această întrebare ajungem la alu doilea moment hotăritor pentru bunele raporturi dintre Austro-Ungaria și România: înțelptă cumpănire și respectare a intereselor reciproce.

Decă, precum asigură orga-

nul vienes alu ministrului de externe Kalnoky, Austro-Ungaria în adevăr are interes de a trăi în bună amicitie cu România, și vice-versa România cu Austro-Ungaria, atunci guvernele ambelor state sunt datore de a face totu ce le stă în putință, spre a susține și întări această amicitie și bunele raporturi, sunt datore înainte de toate a delătura ori-ce piedecă seu neajuns, care ar pute să le compromită.

Intemăplă-se ore acesta? Ore guvernele austro-ungare, a căror atitudine cumpănesce cu deosebire în casul de față, țină semnă cum se cuvine de aceea, ca nu cumva, printr'o politică agresivă și pătimașă interioară, să se producă în sinul populațiunii din România liberă părerea, că amicitia ei strinsă cu statul vecin poate să devină periculoasă pentru interesele de existență ale conaționaliilor săi din monarchia și prin aceea indirect și pentru propria ei dezvoltare pacifică națională?

Ministrul de externe Kalnoky a recunoscut în delegațiunile trecute puterea covârșitoare a sântământului de solidaritate națională, când a disu, că e greu a pretinde dela populațiunea unui stat, ca să fiă indiferentă în cestiunea de viață a conaționaliilor săi. Ei bine, cum ține semnă guvernul unguresc de puterea cea mare a simpatiei dintre frați? Cum scie acest guvern să câștige încrederea Românilor liberi și independenți?

Mai trebuie ore să răspundem la aceste întrebări? Nu este destul răspuns, faptul, că, pe când Domnitorul României se bucură de cea mai călduroasă și simpatică primire de către monarchia Austro-Ungariei și de către întreaga curte din Viena, prigonirile în contra elementului românesc

din Ardél și Ungaria se continuă în proporție crescândă?

Se asigură, că Regele Carol I a avut o convorbire de o oră cu ministrul nostru de externe. Suntem înclinați a crede, că suveranul României, care, cum dice „N. fr. Presse“, este „cel mai ilustru reprezentant al sentimentelor de bună vecinătate cu Austro-Ungaria în țera sa“, nu va fi ascuns ministrului casei noastre imperiale îngrijirile, ce trebuie să le aibă pentru consolidarea amicitiei dintre ambele state, din pricina acelei politice agresive, care a căsunat în sinul populațiunii României unu resens atât de întristător, cum însuși d-lu Kalnoky a trebuit să constate.

Ori cum ar fi, această cestiune aruncă o lumină posomorită asupra bucuriei, ce trebuie să o simțim, vedându cu câtă distincțiune și simpatie fu primit Regele și moștenitorul României la Curtea noastră.

CRONICA POLITICĂ.

— 6 (18) Noemvre v.

„Fremdenblatt“ salută pe Regele României și pe Prințul Ferdinand, ca ilustrii reprezentanți ai unui stat pe care pozițiunea sa geografică și interesele sale economice îl pun în raporturi strinse cu Austria. România datorază Regelui locul seu însemnat alături cu popoarele balcanice, autoritatea de care se bucură pe lângă puterile Europei și prosperitatea sa economică. Austro-Ungaria nu dorește de cât să trăiescă în bună amicitie și să întrețină relațiuni comerciale, folositoare ambelor țări, o națiune care are un rol așa de însemnat în dezvoltarea pacifică a popoarelor Orientului. „Neue Fr. Presse“, dice, că primirea cordială făcută la

„FOILETONULU GAZ. TRANS.“

7). Verul împăratului.

Novelă istorică de Gregor Samarow.

Contele Camerata se bucura de această distincțiune, el credea, că poate fi sigur, că planurile speranțelor sale vor afla încuviințarea și sprijinul împăratului, și-și propuse ca să introducă în secretul amorului seu mai întâi pe împărațescul seu unchiu, mai înainte de a căuta ocaziunea, de a-și deschide inima sa contesei Eugenia, față de care nu făcuse nici un pas mai departe, cu totă intimitate, ce era între ei.

Intr'aceea se arăgia în Tuilerii, unul din acele mici baluri, la cari se întruneau demnitarii politici și diplomații streini. Prințesa Matilda făcea și aici onorurile, ca odinioară în Elysée.

Și contesa de Montijo și fiica ei veniseră, ca în tot-deuna, introduse de contele Camerata.

Împăratul dede mâna Eugeniei pentru primul cadri. Acosta nu era bătător la ochi. Prințesa Matilda nu dansa; streini, cari ar fi trebuit să fiă

primiți cu mai mare distincțiune, nu se aflau.

Contele Camerata, care dansa în același cadri, vedea, că împăratul era foarte amabil cu frumoasa Spaniolă și vorbea mai mult cu ea, ca de altă dată, așa încât uita câte odată și tura. El era fericit din cauza acesta, de ore ce și pe el îl cuprinsese îngrijirea, că împăratul va judeca de pe tron alt-cum raporturile și că va căuta pentru o rudă a casei sale, o legătură și mai strălucită.

Îngrijirea dispără, când vedu, că Ludovic Napoleon vorbea cu contesa Eugenia, ca cu o prințesă și cum privirile sale se odihneau cu o caldă admirațiune asupra ei.

„Elu își va da învoirea“, își gândea el, „și nu va avé nimic în contra, ca să o primescă ca pe o rudă a sa.“

Elu vorbea distras cu dansătoarea sa, frumoasa contesă Charlotte Primoli, și-și propuse, ca a doua zi să împărtășească împăratului dorința inimei sale.

Ludovic Napoleon însă întrebă pe Eugenia, cum îi place ei în Paris sub imperiu.

„Minunat“, respunse ea, „admiru

avântul, care a cuprins totu, splendorea și siguranța ce a luat-o viața, și voi simți cu durere rămasul bun dela Paris.“

„Vrei să ne părăsim?“ întrebă împăratul uimit.

„Afaceri familiare rechiamă pe mama mea în Spania. Avem de gând, ca în curând să plecăm — în patria noastră. P'aci era să uit, că în Franța sunt în străinătate.“

„Și eu sperasem“, dice împăratul, „că vei uita acesta cu totu.“

Elu privea spre pământ. În ochii Eugeniei lucea unu foc original, ce nu-l observă împăratul.

Tura încep. În tăcere dansară amândoi figura.

„Balul s'a început târziu“, începă Napoleon, când o conduse érași la locul ei. „Voiam să închid petrecerea mai curând, de ore-ce sunt încercat cu multe afaceri urgente — trebuie să fiă oătră un-spre-dece ore.“

Elu își scose ceasul. Arăta de ce ore. „Acosta e imposibil, contesă“, dice el, „trebuie să fiă mai târziu. Câte ore ai D-ta?“

Eugenia privi ceasornicul ei, ce i

atârna la briu legat cu un lanț fin de aur.

„Dece ore, Sire.“

Împăratul într'aceea își apropiase ceasornicul seu de urechi.

„Elu stă“, dice el, „ciudat.“

Eugenia își descopă lanțul și-și apropiă de asemenea ceasornicul de urechi, cu un gest cochet.

„Și alu meu a stat“, dice ea „la aceeași oră. Ce lucru ciudat. Ar trebui să credă cineva într'unu efect magic.“

Ochii împăratului se deschiseră tare, o privire înflăcărată oădu pe frumoasa față a contesei, care sub văpaia acesteia își plecă ochii roșindu-se.

„La de ce ore“, dice el, „am sosit aici. Pentru omul fericit nu există oră, pentru mine atunci e bine, când mă aflu în societatea D-tale, contesă Eugenio. Dér și ceasornicul d-tale a stat — să fiă ore posibil, că și pentru D-ta valorează acesta?“

Contesa Eugenia tresări, la părere, spăriată; că își plecă capul roșindu-se. După aceea însă, ca stăpănită de un curent magnetic, își deschise încet ochii și trebuie, că împăratul ceti în privirea ei unu răspuns, căci repede ca

Viena auguștilor ōșpeți români, respunde relațiilor amicale, ce există între România și Austro-Ungaria și care decurg din interesul comun al dezvoltării peninsulei Balcanilor. Simpatia ce a întâmpinat Regele la Curte și pe lângă locuitorii din Viena reiese din sentimentele de bună vecinătate al cărui cel mai ilustru reprezentant în țara sa este acest suveran.

Foia vieneză „N. W. Tagblatt“ aduce știrea, că Curia romană se va opune din toate puterile proiectelor bisericești, ce guvernul unguresc vrea să le așternă dietei spre desbatere. Numita foia dice, că Papa a îndemnat episcopatul catolic din Ungaria, ca să protesteze energic contra proiectelor matriculelor civile și a căsătoriei civile. Deja primatatele Vaszary a așternut o adresă Maj. Sale monarhului în numele tuturor episcopilor catolici din Ungaria, și la casă decât noul guvern și la lua în programul său și căsătoria civilă obligatorie, atunci episcopatul va protesta în contra intenției guvernului unguresc, în dietă. Introducerea căsătoriei civile obligatorii, dice numita foia, e considerată în Roma, ca o victorie a protestantismului asupra catolicismului și căsătoria civilă obligatorie va provoca lupte crâncene ale căror urmări nu se pot prevedea. — O telegramă din Viena mai spune, că decât statul se va atinge de sentințele forurilor matrimoniale, atunci catolicii, cari vor face ușu de acesta, vor fi comunicată.

Ministeriul Weckerle și presa maghiară.

Foile unguresc se pronunță asupra cabinetului Weckerle din și în și cu mai mare răceală.

„Pesti Naplo“ dice: Ministeriul Szapary rămâne și mai departe sub conducerea lui Weckerle, în locul lui Szapary pășesc Ludovic Tisza și lângă el rămâne Desideriu Szilagy. N'amă compătimi așa de mult pe Weckerle, decât nu l'amă iubi. Ună intrigantă înăuntrul, al doilea sus și al treilea jos. Minunată soluțiune! Trebuie să constatăm victoria Tiszaiștilor, chiar și decât Desideriu Banffy nu va deveni ministru de interne. Păcatul numai, că Stefan Tisza (fiul lui Coloman Tisza) a rămas afară din combinația, căci atunci victoria ar fi fost desăvârșită. Dealtminte este caracteristică pentru noua eră liberală, care proclamă egala îndreptățire, că fabricanții de miniștri în clubul partidei guvernului chibzuesc cu îngrijire, căți catolici și căți protestanți se între în cabinet. Unul din locurile vacante

le-a ocupat curatorul bisericesc al districtului dunărenu, Ludovic Tisza, er locu celălalt, stau la îndoielă, decât se-lu dea baronului Banffy, deoarece și acesta este curatorul superior al bisericeii reformate din Ardeal. Pentru postul de ministru de interne le trebuie acum însă un catolic, pentru că astfel ar șed în cabinet patru catolici. Weckerle, Lukacs, Fejervary și Csaky, sunt catolici, er Tisza, Bethlen și Szilagy sunt reformați. Așa se face la noi ministeriile liberale.

„Magyar Hirlap“ dice: Din noua listă ministerială se poate vedea și aceea, pentru cine se administrează ați puterea ca un majorat. Acest cabinet nu este altceva decât un consiliu familiar, care administrează până la pubertatea moștenitorului, cum poate, majoratul. Suntem convinși, că ministrul presedinte Weckerle, pe cât îi va fi cu putință, va întări și pe regula trebile financiare și administrative ale țării și le va preda apoi la timpul său nealterate adevăratului posesor, escelentul fiu al familiei Tisza.

„Egyetertes“ dice: Partida guvernului nostru n'a stat nică la înființarea ei pe basă principiară și de 17 ani încoco a rămas partidă forții; ea a devenit dintr-o partidă contra reformei administrative, partidă pentru reforma administrativă și sistemul de a vota tot în contra libertății religioase, l'a schimbat prin proclamarea liberalismului confesional. Acum însenază erași o schimbare de principii, cu motto: că partidă trebuie să rămână în posesiunea puterii și organizația ei de până acum. Cine nu-și aduce aici aminte, fără de voiă, de cuvintele lui Frideric cel mare, ce le-a adresat la Zorndorf soldaților, cari fugeau dinaintea inamicului: „Cănilor, voiți să trăiți în vece?“ Arangiatorii nuntei pot să aibă înaintea ochilor aceste cuvinte, când jubilează. Sfirșitul bucuriei poate să fie cu atât mai trist.

SCRILE ŢILEI.

— 6 (18) Noemvre.

In contra Replicei. Amă amintit, că tinerimea universitară maghiară se pregătesce a răspunde Replicei junimei noastre academice. După cum oțim de nou în foile unguresc tinerii universitari maghiari din Budapesta au trimis doi delegați, în această afacere, la Clușiu, ca să între în înțelegere cu studenții maghiari universitari de acolo. Au hotărât, că vor duplica prin o broșură, la care „Kulturgylet“-ul va contribui 5—6000 fl. Acesta le-a promis-o președintele nuntetei societăți de maghiarizare, contele

Bethlen Gabor. Înainte de a se răspândi, broșura va fi așternută spre aprobare Congresului studenților maghiari, ce se va ține în Dobrișin. Delegații maghiari budapeștani, precum susține „Magyar Hirlap“, au luat „însemnate“ hotăriri, în principiu, privitoare la atitudinea lor față de Români. Hotăririle acestea deocamdată nu se vor da publicității; ele vor fi discutate în Congresul dela Dobrișin, care se va ține la sfirșitul lui Februarie 1893, ori la începutul lui Martie. — Care va să dice, erași va ave cu ce să-și umple Moldovan Gerguz canalul prin care-și varsă toate murdăriile spiritului său degenerat. De altă parte lumea streină se va pute convinge odată mai mult, că de zadar nice sunt sforțările Maghiarilor de a-și acoperi priu minciuni despotismul și ilegalitățile lor comise față cu noi Români. Dér „Kulturgylet“-ul are bani destui. Poate prada și pe astfel de irodia le scâlciate.

—x—

Principesa Maria d'Edimburg. Cu ocaziunea jubileului său de 50 de ani, M. S. Regina Victoria a exprimat dorința, ca în loc de un dar personal, subscripția publică, ce se făcuse în Anglia, să servescă la înființarea unei instituții de binefacere în amintirea fericitului eveniment. Urmând această nobilă pildă, A. S. R. Principesa Maria a Marelui Britanii și Irlandei a adresat domnei Lascăr Catargiu următoarea scrisoare însușită de cele mai înalte sentimente: „Dămnă! Epoca sosirei mele în România nu mai îndepărtată. Cu o mare bucurie și o viață nerăbdare aștept ziua în care mă voi afla în acea frumoasă țară dela care am primit deja atâtea dovezi de simpatie, cărora voi răspunde din toate puterile mele și din totă inima mea. Am fost informată despre amabila intențiune de a mi se oferi un dar; nu mi-s'ar pute face o mai mare plăcere decât dându-i se o destinațiune folositoare țerei, ale cărei intristări și bucurii sunt ale mele de astăzi înainte. Cutezú dér a spera, că o fundațiune de binefacere adaptată trebuințelor momentului, va fi cel mai frumos semn de amintire, ce mi-s'ar pute oferi. Primiți, dămnă, expresiunea sentimentelor mele cele mai distinse. — Maria, Principesa a Marelui Britanii și Irlandei.“

—x—

Fondul regnicolar de pensiiune al învățătorilor din Ungaria. Din raportul ministrului unguresc de culte și instrucțiune publică apare, că starea fondului regnicolar pentru pensionarea învățătorilor, a vèduvelor și orfanilor de învățători, la finea anului 1891 era de 8.980,598 fl., aducându un venit anual

de 397,150 fl., va să dice 5.05%. În cursul anului 1891, au contribuit la înmulțirea acestui fond 17,272 membrii. S'au dat pensiiune la 994 de învățători, dându-li se în total 114,270 fl., va să dice pensiiunea unui învățător a fost cam de 113 fl. S'au dat mai departe ajutoare la 1579 vèduve de învățători în sumă de 135,787, și la 2048 de orfani în sumă de 60,381 fl. Va să dice cam 85 fl. la un pentru o vèduvă și cam 29 fl. pentru un orfan. Se știe, că la acest fond contribuiesc, din norocire, și bisericile și învățătorii noștri români cu taxe anuale considerabile, pe cari guvernul le-a impus cu sila. Ar fi timpul, ca să se scotă odată bisericile și învățătorii noștri confesionali de sub sarcina acestor contribuiri, să se constituie în reuniuni proprii ale lor pentru pensionarea învățătorilor și să-și ceară îndărăt cotisațiunile de până acum, administrându-le autoritățile noastre confesionale, căci acesta o reclamă însași autonomia bisericilor noastre.

—x—

D. lă Barbu Ștefănescu (Dela Vrancea) stilistul român neîntrecut, autorul novelor „Sultanică“ și „Trubadurul“, colaborator la mai multe ziare, sincerul iubitor al țranului român, este însărcinat provisor cu catedra istoriei literaturii române la facultatea de litere din Bucuresc, în locul d-lui V. A. Ureche, care s'a retras.

—x—

Ună cutremur de pământ s'a simțit în Bucuresc alaltăeri înainte de amiază pe la 11 ore.

—x—

Reorganizarea cavaleriei române. Prin noul budget al ministeriului de resbelu s'a făcut reorganizarea cavaleriei române. Pe viitor vor fi două feluri de regimente: regimente cu patru escadrone permanente și un escadron cu schimbul, er în județele în cari s'a dovedit că nu se poate găsi cu ușurință oalărași, vor fi regimente cu 4 escadrone cu schimbul și unul permanent. Prin această organizare armata română va dispune de 77 escadrone, din cari 33 permanente. Pe picior de resbelu cavaleria va însuma 10.000 omeni, pe picior de pace vor fi în permanență peste 4000 de omeni. Tot prin noul budget se crează companii de artilerie de asediu pentru a ocupa fortificațiile dela Galați, Focșani, Nămulossa, cari vor fi gata vara viitoare.

—x—

Ciocnirea de pe Dunăre. Relativă la ciocnirea celor două șlepur, „Caroli“ și „Irena“, remorcate de remorcherul „Luigi“, se mai știe următoarele: În șlepul „Irena“ era o femeie îngreu-

și mănă de un impulsu repentinu, dice, apropiându-se tare de ea: „Sunt fatalis, contesă — cred în dispozițiuni mai înainte hotărâte; voes să se te mărturisesc la credința mea? Voesc să oțesc în această întâmplare ciudată, care a oprit în același timp ceasornicile noastre, hotărârea, că și inimile noastre sunt făcute, pentru ca să bată una pentru alta și împreună?“

Eugenia își plecă ochii în jos, ca și orbită de icona de splendore și mărire, care se ivi înaintea ei așa de fără veste și-i arată ținta cea mai înaltă, la care poate să ajungă pe pământ mândria și ambițiunea omenescă.

„Răspunde, contesă,“ continuă Napoleon, aproape în tonu poruncitor „răspunde. Acest moment este decisiv — răspunde!“

Erași se părea, ca și când o mișcă un curenț magnetic, ea aținti ochii ei asurra lui și privirea ei întregi cuvântul „da“ abia pronunțat, care vibră ca și o adiere de pe buzele ei.

Impăratul se concedă. El vorbi numai înocet cu ea: „La revedere, Eugenia — mâne Franca va zăce la picioarele D tale!“

In sèra aceea părea Napoleon, că nu mai observă pe damele spaniole, dér era ca și când îl mișca o neliniște internă. Mai de timpuriu, ca altădată, se retrase, ceea ce nu bătă la ochi, deoarece în adevăr era tare ocupat cu afaceri de guvernare.

Contele Camerata conduse, ca întotdeauna, pe damele acasă. Eugenia era tăcută. El abia observă, căci și el era ocupat cu gândurile sale, în cari se țeseau și se formau tablouri pline de speranță ale fericirii sale viitoare.

In ziua următoare trebui să ia parte la o ședință a unei secții a consiliului de stat, mai înainte de a pute să facă vizită contesei Montijo. Când părăsi el ședința, îi șopti contele Morny: „Știi noutatea, amice, care peste o oră va pune în uimire Parisul, Franca și lumea întrégă?“

Förte indiferentă întreba contele de marea noutate. Parisul, Franca și lumea îl interesa mai puțin, ca aceea ce se petrecea în inima sa.

„Senatul“, continuă contele Morny, „a primit tocmai acum un mesagiu al împăratului, în care acesta își exprimă

decisiunea, de a se căsători cu contesa de Montijo.“

Contele deveni palid ca mörtea; el privea incremenit pe Morny; el era cuprins de un sentiment, ca și când toate simțurile sale ar fi perit, ca și când o mână de ghiță i-ar fi strășit inima.

„Nu este așa, că esci uimit“, dice Morny „după cum am fost și eu. O astfel de decisiune repentină, fără nici o pregătire — cine ar fi putut'o prezinti! Noi căutam pe viitoră împărătesă la curțile mari europene și acum — dér afacerea întrégă e irrevocabilă, și noi cel puțin suntem siguri despre aceea, că dămnă noastră va fi cea mai frumoasă și plăcută femeie. D-ta stai în mare favore la nobilele Spaniole, și eu îți permit ca anticipative, să te salut ca pe primul camerier al împărătesei Francoise.“

Tinêrul, după ce plecă Morny salutându-l ușor, rămase încă incremenit și nemișcat. Ii venea ca și când o lovitură electrică i-a paralisat totă activitatea nervilor săi, totă cugetarea și simțirea sa, ca și când sângele său și-ar fi perdut căldura, er mușchii puterea

lor mobilă. De multă vreme icona viitoare a vieții sale era cu totul formată din amorul său. Aceste toate periră introdusă. Nu prin mâna morții se nimicise fericirea și speranța sa — nu, oia aceea, pe care o privea ca pe podoba vieții sale, se urcase la o înălțime, la care el nu o putea ajunge, el stă în adăncime, ca un om de prisos, peste care piciorul mândrei femei trece fără să-l bage în seamă. Durerea îi luase puterile, și-l înlemnise; mândria îl învioșă din nou; mândria roși obrazii săi palid și-i dade puterea de aș ascunde înaintea lumii secretul inimei sale, și mai cu seamă înaintea ei, care din înălțimea ei imperială, ar fi putut numai să zimbescă asupra nesocotitului, care ar fi îndrăsnit să-și ridice privirea spre steaua, care era destinată a purta diadema împărătesc.

El tremura ca scuturat de frigul. Lupta mândriei în contra durerii era infricoșată, dér nervii îl susținură, el nu cădă copleșit de durere, ci se sila a aduce pe față sa o liniște suridătoare, și în privirea sa stinsă, o strălucire și căldură de viață.

(Va urma)

Șlepul, după cum amă disă, era lovită la pupă, tocmai în locul cabinelor; femeia a fost zdrobită și pe șlepul se confundă, ea a eșit pe suprafața apei. Cu totu ajutorul dat de vaporul „Fraissinet“, n'a fost posibil să o salveze; nenorocita a încetat din viață pe bord. O altă familie, compusă din mamă și 4 copii, cari erau pe șlepul „Carol“, prin îngrijirile, se li-s'a dat de căpitanul și doctorul vaporului „Taurus“, au fost readuși la viață și sunt cu toții sănătoși. Vaporul societății „Fraissinet“ a fost demolat. Pasagerii de pe „Taurus“ au fost luați de vaporul austriac, ce venea dela Tulcea. Păpușoiul se scote de cătră pescarii din satul Cetalu, cu năvoadele restrinse. Pagubele sunt foarte mari din ambele părți. Vaporul societății „Fraissinet“ este și el lovit, are o mare gaură la costă.

— x —

Tergul de pește dela Vințulu de jos se va ține și în anul acesta, ca totdeauna, în 24 și 25 Nov. st. n.

— x —

Dela Făgăraș ni-a trimis d-lu vice-notar Aron Popa-Radu o „intimpinare“ cu privire la cele ce s'au scris despre dsa în nr. 232 din a. c. alu fōiei noastre. Vedem din această „intimpinare“ a sa, că d-lu Popa-Radu nu de geaba e suspinut la înălțimea de — vice-notar alu unui cercu românesc, deoarece dsa este un necondiționat supus și apărător alu stăpânilor sei (Bauszner și Kapocsány). Recunoșce și d-lu Popa-Radu, că dsa a numit comitatul Făgărașului unu „comitat de model“, d-er e multu mai încăpăținat decât să recunoască, că această a făcut-o din nesocotință. Dsa află, că în cunoscuta adunare comitatensă, „ca funcționer de concept“, a fost deobligat și necesitat de a apăra atât raportul (viceșpanului), cât și persoanele atacate ale colegilor sei. Chiar și f.ile unguresci din Pesta s'au scandalisat de procedura volnică și grobiană a „colegilor“ d-lui Popa-Radu și au condamnat bruscetea vice-spanului Kapocsány și a fișpanului Bauszner. Numai d-lu Aron Popa-Radu, în calitate sa de „funcționar“, își ține de datorință a se declara solidar cu ei. Fritu de totu!

— x —

Banca austro-ungară a înființat două filiale noue: una în Aiudă, ăr alta în Lipto Szt.-Miklos. Ambele și-au început activitatea la 15 Novembre a. c.

— x —

Agiu vamal, după cum se anunță lin Atena, a ajuns acolo la 50%.

Restiunea română și presa străină

Sub titlul „Mișcarea românească în Ungaria“ organul partidului progresist sloven, „Slovenski Narod“, publică următorul articol:

La timpul său, când Beust și Deak s'au înțeles în cele din urmă asupra raportului de drept publicu ce și astăzi mai e în vigoare între cele două jumătăți ale monarhiei, a sfătuit Beust cu un cinism foarte caracteristic pentru un diplomat din școala lui Meternich pe luptătorul maghiar, să privească la Austria și să porțe grijă, ca Maghiarii să țină pe celelalte națiuni viețuitoare în Ungaria totu așa în frâu, precum facu Germanii cu Slavii din Cisleithania.

Maghiarii au ascultat consecvent și precisu acest sfat. Lipsa de fineță politică au suplinit-o însă cu lipsă asiatică de rezervă, și cu această au obținut cel puținu unu timpu ăre-care cele mai bune succese. Deși Maghiarii, nici după putere economică nu sunt cel dintăiu popor din Ungaria, totuși au câștigat pentru poporul și limba lor locul cel dintăiu în stat. Aceștia au câștigat-o numai pe calea, că au răpit celorlalte națiuni cu puterea drepturile politice, le-au împedecat totu mai multu în progres și în cultură, au răpit mamele de altă

naționalitate copii și i-au dat în modu sistematicu ultra-maghiarilor în creștere, au desființat școlile nemaghiare, au confiscat fondurile adunate de popore pentru scopuri culturale și le-au folosit pentru ei. Cu această și alte mijloce analoge, între cari este a se aminti și aparatul administrativ și gendarmii-panduri specifici maghiari, au înfrănat Maghiarii pe concetățenii lor mai multu ani și li înfrăna și astăzi.

„Or ce violență ține numai până la o vreme“, ăice unu vechiu proverb, care ar trebui să și-lu amintescă mai desu și ămenii noștri de stat, decă în adevăr le zace la inimă, precum afirmă, gloria și puterea monarhiei. „Or ce violență ține numai până la o vreme“

— s'a arătat cu deosebire în țările coronei Sfântului Stefanu, unde în timpul din urmă a început o mare mișcare în contra terorismului maghiar. Este greu de spus, care dintre națiunile din Ungaria este mai apăsată, care mai amenințată în existența sa. Nu este de multu, de când Sărbilor, Slovacilor, Românilor, Rușilor, Croaților și Germanilor le mergea într-o formă de rău. Inse Germanii, și în parte și Sărbii, aveau unu rașim tare în afară, și după luptă vehementă îndelungată guvernul maghiar a cedat cel puținu încâtva și a făcut unele concesii, deși neînsemnate, Sărbilor și Sașilor, prin cari i-a legat de carul lor triumfal. Celelalte națiuni au fost lăsate în voia sorții. Slovaci, foarte talentați, zeloși și muncitori; inteligenții Sărbii, Rușii și Croații s'au obosit în luptă, astfel încât s'au predat. Nu așa Românii. Tari după număr, locuind în masse compacte pe pământu roditor, avându în regatul vecin unu refugiu culturalu solid și unu rașim moralu, nu au cedat nici cât e unu fir de păr și tocmai în timpul din urmă au prins ăr arma în mână, ca să-și elupe drepturile, cari le sunt garantate prin legea naționalităților. Dreptul electoralu este pentru deșii atât de restrinsu, încât le este imposibil a trimite unu număr mai mare de deputați în parlamentu.

Pote multu nici nu vor crede, și totuși așa este. Legea în vigoare pentru Maghiari nu are valoare pentru celelalte naționalități, cu deosebire pentru Români și Slovaci. Austria trebuie să-și eserceze dreptul electoralu după legea cea veche dinainte de 1867. Cu totu violența foarte mare din partea Maghiarilor, în anii de mai înainte au invinsu candidații români în mai multe cercuri, inse șovinisti maghiari au declarat de odată de nevalabile tôte alegerile acestea. Generalulu Doda a fost ales de trei ori deputat, d-er de trei ori alegerea lui a fost anulată, așa că naționalitățile nemaghiare din Ungaria au astăzi unu singur apărător alu pretențiunilor rașionale, și și acestu onorabilu bărbat este unu — Maghiar. (Moosary, care aș nu mai e deputat — Red.)

De și deputațiunea română nu a isprăvit nimic în Viena, de și guvernulu maghiar se folosese de totu forța care-i stă la dispozițiune, pentru a-i strimora și a le apăsa aspirațiunile, mișcarea românească creșce pe ăi ce merge în câtu le inspiră tema puternicilor din Budapesta, cu atât mai vârtos, că Românii au început a arăta lumii întregi uneltirile egoiste și punctulu de vedere desperat alu Maghiarilor. Afară de presa jidano-liberală din Austria și de câte-va foi ovreesce din Rusia, tôte foile europene și mai multe corporațiuni importante s'au pronunțat contra brutalităților maghiare și le-au condamnat în terminii cei mai asprii. Românii sunt însoțiți în lupta lor pentru existența națională de simpatiile tuturor națiunilor civilizate. Acesta este în ăilele noastre critice unu factoru important și unu rașim solidu.

Elle vient a pas lents la justice, mais elle vient!

Noii miniștrii.

(Schită biografică.)

Precum șcim, cabinetulu Weckerle numără doi noi miniștrii, pe contele Ludovicu Tisza, noulu ministru a latere și pe Carol Hieronymi, noulu ministru de interne. ăta unele date biografice ale acestora:

Ludovicu Tisza s'a născut la 1833 în Gesst. Elu este fratele cel mai tănăr a lui Coloman Tisza. Cu 14 ani a absolvat colegiulu la Debretin, ăr la 1848 și-a absolvat studiile mai înalte. După revoluția a făcutu o călătorie cu frații sei prin Europa și a studiat apoi mai multu timp în Berlin. Mai târziu a călătorit în Orientu și în Egiptu.

Sub absolutismu a dezvoltat o viuă activitate în afacerile bisericesci și școlare calvine. În anul 1861 a fost ales deputat la Ugra. Elu făcea parte atunc din partida deakistă. La 1867 fu numit fișpan al Bihorului. La 1871 deveni ministru de comunicații. După trei ani se retrase și călători prin Africa și Asia.

La 1873 fu numit consilier intim și primi marea cruce a ordinului Leopoldin. În anul 1879, din incidentulu catastrofei dela Seghedin, fu trimis ca comisar regescu la Seghedin, și ca recunoștință pentru activitatea dezvoltată, i-s'a conferit în 1883 titlulu de conte ou predicatul de „Szeged“.

Carol Hieronymi s'a născut în 1 Octomvre 1836 în Buda. Studiile gimnasiale le-a absolvat în Pojon, Tirnau și Budapesta. Aici a absolvat și politehniculu. La 1856 a devenit practicant la oficiulu pentru construcțiuni în Buda unde a statu scurtu timp. S'a dus apoi ca inginer în comitatulu Maramureșului. În 1861 a fost ales inginer superior alu acelui comitat și în a. 1867 fu numit secretaru ministerialu în ministeriulu de construcții, sub contele Emericu Miko.

În anul 1868 s'a făcutu consilier de secțiune, în 1872 consilier ministerial și în același an a condus lucrurile unu secretaru de stat. În 1874 a fost numit locșitor de secretaru de stat și în anul 1875 a fost ales deputat alu cercului Zomboly, care cercu l'a reprezentat până la numirea sa ca președinte alu înaltei curți de comptur.

În 1882 elu și-a lăsatu postul său dela ministeriu și a devenit președinte al liniilor ungare a societății de căi ferate de stat austriace-ungare, care postu l'a purtat până la răscumpărarea liniilor unguresc. M. S. l'a distinsu cu ordinulu Leopoldin.

Afără de opurile sale de sine stătătoare, au apărut mai multe disertațiuni mici ale sale în organulu reuniunii de ingineri, alu căreia, directoru, mai târziu secretaru și aproape de ce an vice-președinte, a fost elu.

Încă ceva în privința regaliilor răscumpărate.

Suntem în a doua jumătate a lunii lui Noemvre și totuși nu mai șcim nimica în privința contractelor încheiate între erariu și între comune. Aceste contracte trebuia să le întărescă, conformu legii, direcțiunea financiară. În urma unu ordinu telegraficu dela ministeriu, a cele contracte s'au subșternut imediatu la Pesta. Acolo se clocesc și acuma, și ni-e foarte tēmă de puil, ce va eși, ni-e tēmă, că va avē zuluști creștinesc, cum a fost și cel din periodulu trecut de 3 ani.

Comunele decă ar trebui, ca fără amănare să constituie o deputație și să mērgă la Pesta. Acolo, condusă de cineva, care să șcie unde și la cine să se adreseze, să stăruiescă a se întări contractele, să nu se reintorcă până nu va căpăta unu rezultat favorabilu. Fia comunele sigure, că Evrei creștini și israeliți nu vor sta cu mâinile în sinu, ei vor lucra din răspuțeri, ca contractele să nu

fiă întărite, ci arēndile să le capete ei.

Nu șcim, inse se pote presupune, că erariulu financiaru de aceea a angajat totu ceta amoloiților administrativi, ca să stăruiescă pe lângă comune ou ademeniri, și chiar ou amenințări, ca să primescă ofertulu erariulu financiaru și să încheie contractele, ca să aibă o sumă destulă de mare statorită. Venindu acuma Evrei creștini și israeliți, ca să facă și ei oferte, erariulu le va pute spune, câtu au dat comunele, — și numai decă ei voru da mai multu, să le potă da lor regaliile. În treburi financiare există și de altmintreala puțina moralitate.

Decă ou tôte încercările acestea, comunele vor rămâne păcălite, atunc nu le rămâne alta, decât să se constituie în reuniuni de cumpătare, și să nu mai bea holeroă de rachiu, nici bostinariu de vinu făcutu din țărițe de brad și coceni de cucuruz, cu ingrediente spurcate.

Corcodel.

Convocare.

În fața stărilor abnormali, în cari a fost adus nefericitulu nostru comitat al Făgărașului, cu deosebire în urma celorlalte întemplate în ultima adunare municipală, și cari stări ne însușă îngrijiri seriose, ne permitem a invita pe d nii membri, ai comisiunei municipale, la consultare confidențială, care se va ține Vineri la 25 Nov. st. n. 1892, în sala hotelului „Lauritsch“ în Făgărașu la 1 ără d. a., pentru a ne sfătu asupra pașilor, ce vor fi de lipsă a se întreprinde pentru delăturarea relor, ce bătue astăzi acestu comitat.

Insemnătatea cauzei pretinde conlucrarea și prezentarea fia-căru membru consciu de chemarea sa.

Făgărașu, 16 Nov. 1892.

Basilu Rațiu, Juliu Danu, N. Corgaria, vicaru. protopopu.

Dr. A. Micu, Dr. N. Șerbanu, advocatu. deputatu.

DIVERSE.

Câtu produce titlulu de academician în Franța? Competițiunile pentru fotoliurile vacante ale Academiei franceze dau actualitate acestei întrebări. Răspunsulu e: foarte puținu. În totalu sunt în Franța 268 membri ai institutulu; fia-care din ei primesce o indemnitate fixă de 1500 franci pe an. Jetoanele de prezență, de care beneficiază membrii Academiei franceze pot să urce acestu tratament până la 4000 de franci, d-er cu prețulu unei asiduități enorme! Cei cinci academiciani însărcinați cu dicționarulu primesc unu minimu alocațiune suplimentară de 1200 franci pe an; cei cari se ocupă cu istoria literară a Franței primesc 2400 de franci, în sfârșit 5000 de franci sunt afectați savanților, cari se ocupă ou dicționarulu frumoselele arte. Cum se vede, decă Academia dă gloria, nu dă și averea.

Statistică. Din datele privitoare la numărarea poporului apare, că în anul 1890 s'au aflat în Transilvania și Ungaria (afară de Croația și Slavonia) în totalu 3.551.408 locuitori, cari se ocupă cu agricultura, ăr ou pădurăritulu se ocupă 3.669.117 locuitori. Proprietari de pământ și de păduri erau în anul trecut 1.463.403 bărbați și 140.161 femei; arendatori 8555 bărbați și 248 femei; administratori de domenii 11, 700 bărbați; ingineri 149 bărbați; mașiniști 1902 bărbați; servitori 523.444 bărbați și 14.632 femei; ăieri 196.093 bărbați și 94.349 femei; ajutori în singuratiie familii 654.896 bărbați și 441.735 femei.

Cursulu pieței Brașov

din 18 Noemvre st. n. 1892.

Banote românești	Camp.	9.44	Vend.	9.46
Argintu românesc	"	9.35	"	9.40
Napoleon-d'ori	"	9.47	"	9.50
Lire tarcesc	"	10.48	"	10.75
Seris. fonc. „Albina“ 6%	"	101.	"	—
" " " 5%	"	101.—	"	102.—
Imperial	"	9.65	"	9.65
Galbin	"	5.60	"	5.65
Ruble rusesc	"	117.—	"	118.
Mărci germane	"	58.10	"	58.70
Discontulu 6—5%	pe an.			

Proprietaru Dr. Aurel Mureșianu.

Redactoru responsabilu: Gregoriu Matoru.

Avisu.

Cassa de economii, societate pe actiuni

JULIA

in Alba-Iulia (Gyulafehérvár), piața mare în casa bisericii gr.-cat.,

incepându-și activitatea în 15 Iulie a. c. anunță că:

- A) escompteză cambii;
B) acordă împrumuturi personale pre lângă obligațiunii cu caventi;
C) acordă împrumuturi pre lângă siguranța hipotecară, mai departe primesce;
D) Depuneri spre fructificare.

Depuneri, ridicări séu anunțări se potú face și prin poștă.

Alba Iulia, 16 Noemvre 1892.

978,3—1.

Directiunea.

Nr. 7766.—1892.

977,3—2.

PUBLICAȚIUNE

Scalda Zizinu, precum și hotelul de acolo „Concordia“ se dá pe cale scripturistica de oferte, ce se va ține în 29 Noemvre 1892, pe durata de 6 ani în arénda și anume din 1 Ianuarie 1893 până în 31 Decemvre 1898.

Arénda conține:

- 1. Hotelul „Concordia“ în Zizinu;
2. Scalda și anume scalda din apă curgătoare, scalda rece Lobogo, soașile calde în parcu, dreptul de-a face la fântâna „Ludwig“ scaldii calde și folașta în modulú obișnuitú de până acum și isvórelorú de béutú.

3. Parculú, promeuada, sala de musică, sala de așteptatú și coliba pentru vëndare după aceea tóte parcurile orășenesel din Zizinu.

4. Dreptulú pentru încasarea taxelor pentru scaldá, curá și musicá dela óșpeți.

Condițiunile de licitațiune și acele contractuale se aflá până în ziua pertractárei de oferte la oficiulú orășenesel economicú cáruí au de a se ásterne până în 29 Noemvre a. c. la 10 óre înainte de prándú ofertele timbrate, sigilate și provéqute cu unú vadiu de 50 fl.

Brașovú, 5 Noemvre 1892

Magistratulú orășenesel.

ARDELEANA

institutul de credit și de economii pe actii în Oréștie.

Nr. 146—1892.

964—10.

AVISU.

Institutulú de creditú și de economii „ARDELEANA“, societate pe actii în Oréștie (Szászváros), Piața mare Nr. 2 și 4 în casele proprii, primesce depuneri spre fructificare sub urmátóarele condițiuni:

a) Depuneri făcute la a cárorú ridicare nu se recere abdicere, cu 5%;

b) Depuneri făcute cu condițiunea de a sé anunța ridicarea lorú, cu 5 1/2% și

c) Depuneri făcute pe timpú mai îndelungatú de cátrá Bisericii, școle, corporațiunii culturale orí cu altú scopú de binefacere, cu 6%

Depuneri, ridicări séu anunțări se potú efeptui și prin poștă.

Oréștie, la 1 Noemvre 1892.

Directiunea.

Mensulú trenurilorú

ne liniile orientale ale cáii ferate de statú r. u. valabilú din 1 Octomvre 1892.

Table with multiple columns for train routes: Budapesta-Predealú, Predealú-Budapesta, B.-Pesta-Aradú-Teiuș, Teiuș-Aradú-B.-Pesta, Copșa-mică-Sibitú. Includes departure times and station names.

Nota: Numerii încadrați cu linii gróse însemnázá órele de nópte.